

1. System wersalski – notatka minimum

1. Traktaty pokojowe po I wojnie światowej

a) Paryska konferencja pokojowa 18.01.1919 – styczeń 1920 r.

Udział wzięło 27 państw zwyciężskich. Największe znaczenie miało 5 mocarstw: USA (prezydent Woodrow Wilson), Francja (premier Georges Clemenceau), Wielka Brytania (Premier Dawid Lloyd George), Włochy (premier Vittorio Orlando), Japonia (premier Saionji Kimmochi).

b) traktaty pokojowe

Państwo, z którym podpisano traktat	Data podpisania	Postanowienia traktatu
Niemcy	28.06.1919. Wersal	1. Niemcy utraciły: Pomorze Gdańskie, Wielkopolskę na rzecz Polski; Eupen, Malmedy, Moresnet na rzecz Belgii; wszystkie kolonie, 2. Wolnymi miastami stały się Gdańsk i Kłajpeda pod zarządem Ligi Narodów; 3. Na terenach zamieszkanym przez ludność o różnych narodowościach zarządzono plebiscyty – Warmia i Mazury, Górny Śląsk, Szlezwik, Zagłębie Saary. 4. Na Niemcy nałożono reparacje wojenne. 5. Liczba żołnierzy została ograniczona do 100 tys. Zakazano posiadania łodzi podwodnych, czołgów i samolotów, zmniejszono marynarkę wojenną. Rozwiązano sztab generalny. 6. Teren Nadrenii plus pas 50 km na prawym brzegu Renu znalazł się pod okupacją.
Austro - Węgry	10.09.1919 Saint-Germain.	1. To państwo utraciło ziemie czeskie, Morawy, Śląsk Opawski i Cieszyński (utworzono Czechosłowację); Galicję Wschodnią i część Śląska Cieszyńskiego (włączono do Polski); Bukowinę (otrzymała Rumunia); południowy Tyrol, Triest i Istrię (Włochy), Słowenię, Bośnię i Hercegowinę (utworzono Królestwo SHS). 2. Ograniczono armię do 30 tys., nałożono reparacje wojenne.
Bułgaria	27.11. 1919 Neuilly-sur-Seine	1. To państwo utraciło na rzecz Grecji część Tracji, natomiast Dobrudżę musiało przekazać Rumunii. Część Macedonii dostało Królestwo SHS. 2. Ograniczono liczbę żołnierzy do 20 tys. i nałożono reparacje wojenne.
Węgry	4.06.1920 Trianon	1. Straty terytorialne Węgier to: Siedmiogród na rzecz Rumunii, Wojwodina na rzecz Królestwa SHS, Słowacja i Ruś Zakarpacka (Czechosłowacja), Burgenland (Austria), Spisz, Orawa 2. Armię ograniczono do 35 tys. bez lotnictwa i ciężkiej broni i nałożono reparacje wojenne.
Turcja	10.08.1920 Sevres	1. To państwo utraciło: wschodnią Trację i cz. Azji Mniejszej (Grecja), pd Anatolię (Włochy); Cylicja, Syria, Liban, Irak, Palestyna, Transjordan (tereny mandatowe), Anatolia została podzielona między Armenię i Kurdystan. 2. Musiała zredukować siły zbrojne do 50 tys.

Traktatu wersalskiego nie ratyfikowały: USA, Ekwador i Hidżaz.

2. Mały traktat wersalski – 28.06.1919 r.

Traktat narzucany nowym państwom, łącznie z traktatem wersalskim. Dotyczył ochrony mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych na ich terenach. Jego respektowanie miało podlegać kontroli organów Ligi Narodów. Podpisano go z Polską, Czechosłowacją, Rumunią Grecją i Królestwem SHS.

3. Zmiany w znaczeniu i pozycji poszczególnych państw:

a) upadek znaczenia Niemiec, Austro – Węgier, Rosji i Imperium Osmańskiego:

- Niemcy – utraciły kolonie i część ziem w Europie, przestały być cesarstwem. Nowa nazwa – Republika Weimarska.
- Austro-Węgry – nastąpił rozpad Austro-Węgier, które utraciły znaczną część ziem; powstała Republika Austrii i Republika Węgier. Austria miała zakaz tworzenia unii z Niemcami.
- Rosja – po rewolucji październikowej powstała Rosja Radziecka i republiki rad, zamienione później w ZSRR. Na gruzach carskiej Rosji powstały Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia i Polska.
- Imperium Osmańskie – na gruzach Imperium powstała Republika Turecka (1923), która obejmowała tylko część dawnych ziem (ok. 5%).

b) państwa, które zyskały suwerenność po I wojnie światowej – Finlandia, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Czechosłowacja, Królestwo Serbów Chorwatów i Słoweńców (SHS, od 1929 – Jugosławia), Irlandia.

c) największe znaczenie uzyskały : W. Brytania i Francja na kontynencie europejskim, USA i Japonia poza Europą.

4. Fundamentalne zasady ładu wersalskiego

- utrzymanie nowego układu sił,
- hegemonia Francji i Anglii w Europie,
- nie dopuszczenie do odrodzenia się imperium niemieckiego,
- nie dopuszczenie do rozwoju rewolucji i komunizmu w Europie,
- rozwiązywanie konfliktów na drodze pokojowej — głównym celem było utrzymanie pokoju.

5. Liga Narodów — strażnikiem ładu wersalskiego

- Liga Narodów powstała na mocy traktatu wersalskiego. Rozpoczęła działalność w 1920 r., a jej siedzibą była Genewa.
- Cele Ligi Narodów: ograniczenie do minimum zbrojeń, zagwarantowanie członkom Ligi suwerenności terytorialnej, zabezpieczenie pokoju między narodami, rozstrzyganie konfliktów między członkami Ligi.
- Tylko mocarstwa (W. Brytania, Francja, USA, Włochy, Japonia) miały stałe miejsce w Radzie Ligi Narodów. Pozostałe państwa miały mniejsze znaczenie,
- Do Ligi przystąpiły 32 państwa. W 1938 r. Liga liczyła już 58 członków. Miała prawo zastosowania blokady handlowej i finansowej w celu wyegzekwowania postanowień Ligi wobec członków organizacji.
- W chwili powstania Ligi, Rosja Radziecka i Niemcy nie zostały do niej przyjęte (izolacja polityczna). Kongres USA nie ratyfikował traktatu wersalskiego wobec tego zarówno Niemcy , Rosja jak i USA znalazły się poza systemem wersalskim.

6. Plebiscyty po traktatach:

- Eupen, Malmedy – 1920 – ludność opowiedziała się za przynależnością do Belgii,
- Szlezwik – 1920 – ludność opowiedziała się za przyłączeniem do Danii,
- Warmia i Mazury - 1920 r. – ludność opowiedziała się za przyłączeniem do Niemiec,
- Górny Śląsk – 1921 – podział Górnego Śląska: 1/3 do Polski, 2/3 do Niemiec.
- Zagłębie Saary – 1935 – ludność opowiedziała się za przynależnością do Niemiec.